

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMI-
NISTERIÖ

Mari Suominen
neuvotteleva virkamies

MUISTIO

12.2.2021

VAARALLISTEN AINEIDEN KULJETUKSIA KOSKEVIEN ERILLISSOPIMUSTEN M333 JA M334 VOIMAANSAATTAMINEN

PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Covid-19-epidemian takia myös vaarallisten tavaroiden kansainvälisistä tiekuljetuksista tehdyn sopimuksen (ADR-sopimuksen) eri osapuolet ovat valmistelleet niin sanottuja erillissopimuksia, joita on voitu soveltaa poikkeuksellisessa epidemiatilanteessa. ADR-erillissopimus M330 mahdollisti vaarallisten aineiden kuljettajan ADR-ajoluvan voimassaolon ja vaarallisten aineiden kuljetukseen (VAK) tiellä liittyvän turvallisuusneuvonantajan (TNA) todistuksen voimassaolon pidentämisen poikkeuksellisesti covid-19-epidemian aikana. Sopimusta M330 on voinut soveltaa ADR-ajolupiin ja TNA-todistuksiin, joiden voimassaoloaika päättyi 1.3.2020 - 1.2.2021. Ajoluvat ja TNA-todistukset pysyvät voimassa 28 päivään helmikuuta 2021 saakka.

Epidemian edelleen jatkuessa ADR-erillissopimuksella M333 pidennettäisiin ADR-ajolupien voimassaoloa ja vastaavasti ADR-erillissopimuksella M334 jatkettaisiin TNA-todistusten voimassaoloa. Kuten erillissopimuksella M330, niin myös erillissopimuksilla M333 ja M334 pyritään takaamaan vaatimustenmukaisten VAK-kuljetusten jatkuminen vallitsevassa covid-19-tilanteessa. Ajoluvan uusimiseen tarvittavia ADR-ajolupakoulutuksia ja ADR-ajolupakoetilaisuuksia sekä turvallisuusneuvonantajan pätevyyden uusimiseen liittyviä koetilaisuuksia ei välttämättä pystytä järjestämään covid-19-epidemian takia. Erillissopimus M333 koski ADR-ajolupia ja erillissopimus M334 TNA-todistuksia, joiden voimassaoloaika päättyi 1.3.2020 - 1.9.2021. Ajoluvat ja todistukset pysyisivät voimassa 30 päivään syyskuuta 2021 saakka.

Liikenne- ja viestintävirasto on allekirjoittanut erillissopimukset M334 ja M334 15 päivänä helmikuuta 2021 Suomen puolesta vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (719/1994) 6 §:n 4 momentin perusteella. Erillissopimusten voimaansaattamisesta olisi tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksella perustuslain 80 ja 95 §:n nojalla. Uusien sopimusten M333 ja M334 voimassaolo päättyisi 1 päivänä lokakuuta 2021.

Asetusten olisi tarkoitus tulla voimaan 19 päivänä helmikuuta 2021.

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Vaarallisten tavaroiden kansainvälisistä tiekuljetuksista vuonna 1957 tehty sopimus (SopS 23/1979, ADR-sopimus) tuli voimaan Suomessa vuonna 1979.

ADR-sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti sopimuspuolilla on oikeus kahden- tai monenkeskin sopimuksin (erillissopimuksin) sallia, että vaarallisia tavaroita voidaan kuljettaa

ADR-määräyksistä poiketen edellyttäen, että ADR-määräyksiä vastaava turvallisuustaso säilytetään. ADR-sopimuksen A liitteen 1.5 luvun mukaisesti poikkeus (erillissopimus) voidaan sopia enintään viiden vuoden määräajaksi. Allekirjoitettua erillissopimusta voidaan soveltaa niissä kansainvälisissä ADR-kuljetuksissa niiden maiden välillä, jotka ovat allekirjoittaneet kyseisen erillissopimuksen.

Vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (719/1994, VAK-laki) 6 §:n 4 momentin nojalla Suomessa tehtyä tai hyväksyttyä ADR-erillissopimusta saa soveltaa myös kansallisissa tapahtuvissa vaarallisten aineiden kuljetuksissa (VAK).

1.2 Nykytila

ADR-määräysten mukaisesti VAK-kuljettajalla on oltava vaarallisten aineiden kuljetukseen oikeuttava ADR-ajolupa. ADR-ajolupa on voimassa viisi vuotta. ADR-ajoluvan uusimiseksi kuljettajan on osallistuva täydennyskoulutukseen ja suoritettava koulutusta vastaava koe hyväksytysti. ADR-määräysten mukaan yritysten ja muiden tahojen, joiden toiminnalla on vaikutusta vaarallisten aineiden kuljetusten turvallisuuteen, on nimettävä turvallisuusneuvonantaja (TNA). Turvallisuusneuvonantajalla tulee olla todistus hyväksytysti suoritetusta turvallisuusneuvonantajan kokeesta (TNA-todistus). TNA-todistuksella osoitetaan, että todistuksen haltijalla on riittävä asiantuntemus vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja hänelle osoitetuista tehtävistä. TNA-todistuksen voimassaoloa voidaan jatkaa viidellä vuodella, mikäli hän suorittaa täydennyskokeen todistuksen viimeisen voimassaolovuoden aikana.

Suomi on osapuoli ADR-erillissopimuksessa M330 (Driver training certificates in accordance with 8.2.2.8.2 of ADR and safety adviser certificates in accordance with 1.8.3.7 of ADR). Sopimusta M330 on ollut mahdollista soveltaa ADR-ajolupiin ja TNA-todistuksiin, joiden voimassaoloaika päättyy 1.3.2020 - 1.2.2021 ADR-ajoluvat ja TNA-todistukset pysyvät voimassa 28 päivään helmikuuta 2021 saakka. Ajolupien voimassaolo on jatkunut ilman, että henkilö olisi osallistunut ADR-ajoluvan uusimiseen liittyvään koulutukseen ja kokeeseen. Vastaavasti turvallisuusneuvonantajan TNA-todistus on ollut voimassa erillissopimuksen mukaisesti, vaikka TNA-todistuksen haltija ei ole osallistunut kokeeseen eikä näin olleen ole suorittanut koetta hyväksytysti.

1.3 Valmistelu

Erillissopimuksen valmistelu

Saksa on valmistellut uudet ADR-erillissopimukset M333 (Multilateral Agreement under section 1.5.1 of ADR concerning driver training certificates in accordance with 8.2.2.8.2 of ADR) ja M334 (Multilateral Agreement M334 under section 1.5.1 ADR concerning safety adviser certificates in accordance with 1.8.3.7 of ADR). Uusilla erillissopimuksilla sallittaisiin ADR-ajoluvan ja TNA-todistuksen voimassaolon pidentäminen covid-19-epidemian aikana.

ADR-määräyksestä poiketen ADR-ajoluvat ja TNA-todistukset, joiden voimassaoloaika päättyy 1.3.2020 - 1.9.2021, pysyvät voimassa 30 päivään syyskuuta 2021 saakka. Itse sopimukset olisivat voimassa 1 päivään lokakuuta 2021 saakka.

Erillissopimuksen M333 on allekirjoittanut Saksa (laatijamaa), Kreikka, Tšekin tasavalta, San Marino, Irlanti, Slovakia, Norja ja Ruotsi. Erillissopimuksen M334 on puolestaan allekirjoittanut Saksa (laatijamaa), Kreikka, Tšekin tasavalta, Irlanti, Slovakia, Norja ja Ruotsi.

Kansallinen valmistelu

Eräät VAK-sidosryhmät ovat tiedustelleet Liikenne- ja viestintävirastosta, voidaanko ADR-ajolupia ja TNA-todistusten voimassaoloa jatkaa. Varsinaista lausuntokierrosta erillissopimusten M333 ja M334 allekirjoittamisesta ei järjestetty asian kiireellisyyden takia.

Erillissopimuksen voimaansaattamisesta ja Ahvenanmaan kuulemisesta on oltu yhteydessä ulkoministeriöön ja oikeusministeriöön.

Liikenne- ja viestintävirasto allekirjoittaa erillissopimuksen. Allekirjoittamalla erillissopimuksen Suomi tulee osapuoleksi asiaan. Valtioneuvosto päättäisi erillissopimuksen voimaantulosta.

Suomen säädöskokoelmasta annetun lain (188/2000) 9 §:ssä säädetään valtiosopimuksen julkaisemisesta muuten kuin sopimussarjassa. Asetukseen sisällytettäisiin kirjaus, jonka mukaan erillissopimus olisi nähtävissä ja saatavissa Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla. Virasto antaisi erillissopimuksista tietoja suomeksi ja ruotsiksi.

2 Ehdotukset ja vaikutukset

2.1 Ehdotukset

ADR-määräyksestä poiketen ne ADR-ajoluvat, joiden voimassaoloaika päättyi 1.3.2020 - 1.9.2021, pysyisivät voimassa 30 päivään syyskuuta 2021 saakka.

Vastaavasti ADR-määräyksestä poiketen ne TNA-todistukset, joiden voimassaoloaika päättyi 1.3.2020 - 1.9.2021, pysyisivät voimassa 30 päivään syyskuuta 2021 saakka. Erillissopimuksen mukaan ADR-ajoluvan voimassaolo voitaisiin jatkaa viidellä vuodella, jos ADR-ajolupaan liittyvä vaadittu koulutus ja koe on hyväksytysti suoritettu ennen 1 päivää lokakuuta 2021. Vastaavasti TNA-koe tulisi olla hyväksytysti suoritettu ennen 1 päivää lokakuuta 2021.

2.2 Vaikutukset

Covid-19-epidemia voi hankaloittaa kansainvälisiä ja kansallisia VAK-kuljetuksia. Erillissopimuksilla pyritään varmistamaan vaatimustenmukaisten VAK-kuljetusten jatkuminen myös poikkeuksellisessa epidemiatilanteessa. Sopimuksilla varmistettaisiin, että yritysten ja muiden organisaatioiden turvallisuusneuvonantajien TNA-todistukset ja kuljettajien ADR-ajoluvat pysyisivät voimassa erillissopimusten mukaisesti, jos koulutus- ja koetilaisuuksia ei pystytä järjestämään.

Uusimiseen liittyviä ADR-koulutuksia, ADR-kokeita tai TNA-kokeita ei välttämättä pystytä järjestämään epidemiaan liittyvien kokoontumisrajoitusten takia taikka jos kouluttaja tai kokeen järjestäjä on oireellinen tai karanteenissa. ADR-ajolupaa tai TNA-pätevyyttä uusiva ei voi osallistua koulutus- tai koetilaisuuteen, jos hän on oireellinen tai karanteenissa.

Mahdollisesti erillissopimuksilla voidaan vaikuttaa covid-19-taudin leviämiseen, kun pakottavaa tarvetta koulutuksen ja kokeiden järjestämiseen tai niihin osallistumiseen ei ole. Tuhansia ADR-ajolupia olisi umpeutumassa ja TNA-todistusten osalta yli 70 todistuksen voimassaolo olisi päättyvässä syyskuun 2021 loppuun mennessä.

Tarkoituksena on, että ADR-ajolupa ja TNA-pätevyys uusittaisiin varsinaisten ADR-vaatimusten edellyttämällä tavalla, jos koulutus- ja koetilaisuuksia pystytään järjestämään ja pätevyyttä uusiva voi osallistua tilaisuuteen.

Erillissopimus sallii sen, että myönnetyt ADR-ajoluvat ja todistukset olisivat voimassa poikkeusjärjestelyin Suomessa ja muissa ADR-erillissopimuksen allekirjoittaneissa ADR-maissa. Erillissopimuksella M333 ei muuteta ADR-ajoluvan koulutusvaatimuksia ja kokeen läpäisykriteereitä eikä sopimuksella M334 TNA-todistusten myöntämisen kriteereitä. Erillissopimusten mukaisesti voimassaolevien ajolupien ja todistusten voimassaoloa ainoastaan jatkettaisiin.

3 Toimivaltuudet

Liikenne kuuluu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 4 artiklan mukaan jaettuun toimivaltaan. Vaarallisten aineiden sisämaakuljetuksista on annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2008/68/EY, VAK-direktiivi). VAK-direktiivin myötä toimivalta myös ADR-sopimuksen osalta on siirtynyt Euroopan unionille. Erillissopimuksia koskeva periaate, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat tehdä erillissopimuksia, on myös VAK-direktiivissä.

VAK-lain 6 §:n 4 momentin nojalla Liikenne- ja viestintävirasto voi tehdä teknisluonteisen erillissopimuksen.

Tieliikenne kuuluu Ahvenanmaan toimivaltaan. Itsehallintolain 59 §:n 1 momentin mukaan Ahvenanmaan maakuntapäivien olisi hyväksyttävä voimaansaattamissäädös, jotta määräys tai määräykset tulisivat voimaan maakunnassa. Ahvenanmaan maakuntapäiville lähetetään hyväksymispyyntö. Kun maakunnan vastaus saadaan ja Tasavallan presidentti on sen vahvistanut, tehdään asiasta erillinen liikenne- ja viestintäministeriön ilmoitus sopimussarjaan.

Valtioneuvosto päättäisi erillissopimusten voimaansaattamisesta perustuslain 80 ja 95 §:n 1 momentin nojalla. Erillissopimukset eivät sisällä lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Näin ollen voimaansaattaminen tapahtuu valtioneuvoston asetuksella.

4 Voimaantulo

Erillissopimukset olisivat voimassa allekirjoitusajankohdasta lukien. Asetukset julkaistaisiin Suomen säädöskokoelman sopimussarjassa.

5 Esitys

Valtioneuvosto antaisi asetukset ADR-erillissopimusten M333 ja M334 voimaansaattamisesta.